

KORDIAN - SPRAWDZIAN

- dramat romantyczny
 - ★ **problematyka narodowa**
 - ★ **zerwanie z klasyczną zasadą trzech jedności (czasu, miejsca i akcji)** - rozciągnięcie akcji "Kordiana" na wiele lat, umiejscowienie akcji w różnych krajach.
 - ★ **otwarta kompozycja utworu**
 - ★ **zerwanie z łańcuchem przyczynowo-skutkowym** - w "Kordianie" możemy zauważyć szereg scen, które nie są w niczym związane ze scenami je poprzedzającymi, w wyraźny sposób nie zapowiadają też scen po nich następujących.
 - ★ **fragmentaryczność akcji** - jest konsekwencją zerwania z łańcuchem przyczynowo-skutkowym, w "Kordianie" istnieją sceny, które nie mają wyraźnego początku i końca - sceny o charakterze epizodów, które dopiero w kontekście całości utworu nabierają znaczenia.
 - ★ **postacie fantastyczne** (odejście od klasycznej zasady mimesis)
 - ★ **kreacja głównego bohatera** - bohater romantyczny
 - ★ **nastrój tajemniczości i niepokoju, a nawet grozy** - scena w domu wariatów, w której do głosu dochodzą ludzie obłąkani, scena w podziemiach kościoła przy blasku jednej lampy, sceny w których pojawiają się diabły i wytwory wyobraźni bohatera.
 - ★ **sceny zbiorowe** - więcej niż trzy osoby
 - ★ **zamierzona asceniczność dramatu** - liczne sceny zbiorowe, złamanie zasady trzech jedności
 - ★ **synkretyzm rodzajowy** - opowiadania Grzegorza (epika), monolog na szczycie Mont Blanc (liryka), podział na sceny i akty (dramat).
- kompozycja otwarta
 - ★ Dramat klasyczny cechowała tzw. kompozycja zamknięta - akcja zaczynała się w pewnym momencie życia bohatera, następnie rozwijała się, osiągała punkt kulminacyjny, by ostatecznie znaleźć rozwiązanie w wyrazistym dobitnym zakończeniu.
 - ★ Inaczej dzieje się w polistopadowym dramacie romantycznym, przełamując tę tradycję zarówno pod względem formalnym, jak też treściowym. W "Kordianie" tak zwane "**otwarte**" **zakończenie** dramatu przejawia się przede wszystkim w ostatniej scenie utworu, kiedy czytelnik nie wie, co się stało z głównym bohaterem zginął rozstrzelany przez pluton egzekucyjny czy też został ułaskawiony. Tak więc Słowacki **nie wyjaśnia ostatecznie losów Kordiana**, pozwalając sobie tym samym na możliwość ewentualnego kontynuowania dalszej części jego perypetii.
- przemiana wewnętrzna bohatera
 - Kordian ewoluuje z nieszczęśliwego kochanka, obłąkańca niestabilnego emocjonalnie, indywidualisty w społecznika, patriotę. (Więcej Mont Blanc)

- **winkelriedyzm**
 - ★ powstał od imienia szwajcarskiego bohatera narodowego,
 - ★ oznacza patriotyzm i poświęcenie się dla dobra innych,
 - ★ jest przeciwstawną koncepcją do mesjanizmu, ponieważ jej głównym założeniem jest aktywna walka za ojczyznę oraz gotowość poświęcenia życia za naród,
 - ★ Kordian stoi na szczycie Mont Blanc i podczas swojego monologu czuje, że jest jednostką, która jest w stanie ocalić swój kraj, wypowiada słowa "Polska Winkelriedem narodów" i postanawia oddać się za nasz naród, decyduje ryzykować swoje życie, aby ocalić Polaków.
 - ★ Idea winkelriedyzmu w "Kordianie" pojawia się także w opowieści o Kazimierzu.

- **przyczyny upadku powstania listopadowego**
 - **Brak dojrzałości i dobrego planu spiskowców.** Spotkanie spiskowców odbywa się w lochu kościoła św. Jana. Komiczność tego spotkania jest pokazana przez teatralną oprawę: maski, hasło do wejście, bliskość zmarłych królów Polski. Podchorąży (Kordian) decyduje się zamordować Cara, ale nie ma dalszego planu działania.
 - **Cały lud nie był zdeterminowany do walki.** Akt III scena 1. Zgromadzeni na placu przed Zamkiem Królewskim wyczekują koronacji Cara na króla Polski. Większość jest zadowolona, ponieważ podoba im się przygotowanie Warszawy i oprawa artystyczna.
 - **Słabi przywódcy powstania:**
 - **Gen. Józef Chłopicki** - stary, odizolowany od ludu, konserwatywny - nie chciał walczyć razem z chłopami
 - **książę Adam Jerzy Czartoryski** - przesadnie ostrożny i niepotrafiący realnie ocenić szans Polaków na zwycięstwo
 - **Gen Zygmunt Skrzynecki** - brak odwagi, kunktatorstwo, powolność i niezdecydowanie, niechęć do akcji militarnych
 - **Joachim Lelewel** - brak zdecydowania, przesadna ostrożność i przedkładanie teoretycznych rozważań nad konkretne działanie
 - **Jan Krukowiecki** - który po pertraktacjach z Rosjanami podpisał akt kapitulacji Warszawy, zdrajca

- **duchowy portret pokolenia**
 - Pokolenie Kordiana to pokolenie romantyków. Charakteryzuje ich:
 - rozważania o sensie życia, myśli i próby samobójcze
 - bliskość z przyrodą
 - nadmierne przeżywanie emocji, problemy z radzeniem sobie z nimi
 - chęć odkrycia nieznanego, podjęcia działania
 - patriotyzm
 - gotowość do poświęceń

- ironia romantyczna – zabieg artystyczny polegający na tym, że autor prezentuje w tekście całkowitą władzę nad swoim dziełem, między innymi zaznaczając dystans do świata przedstawionego oraz do reguł literackich. Zabieg ten charakteryzuje się grą odmiennymi konwencjami literackimi (realistyczną, fantastyczną, baśniową) oraz łączeniem w dziele różnorodnych wątków i motywów.
- bohater romantyczny
 - dokonuje autoanalizy, prowadzi rozważania o celu i sensie życia
 - emocjonalny, uznaje wyższość serca nad rozumem
 - miłuje przyrodę, jest marzycielem
 - poszukuje w świecie poezji i przyrody oderwania od bólu istnienia
 - indywidualizm, bunt przeciw społeczeństwu, sytuacji w której się znajduje
 - jest nieszczęśliwie zakochany, jego nieodwzajemniona miłość prowadzi go do upadku
 - weltschmerz
 - buntuje się przeciwko poglądom oświeceniowym, wierzy w młodość i siłę jej świeżości i determinacji w sporze ze „starością” oświecenia
 - balansuje na granicy szaleństwa
 - kocha swoją ojczyznę, postawa patriotyczna (szczególnie polska twórczość)

1. Funkcja „Przygotowania”

- Przygotowanie przedstawia przyczyny klęski powstania listopadowego. Pokazuje też na samym początku dramatu, że niezależnie od czynów Kordiana, ten ruch narodowowyzwoleńczy się nie powiedzie.

2. Kreacja postaci demonicznych w „Przygotowaniu”

- szatan w postaci pięknego anioła
- Mefistofeles - postać o tym imieniu występuje w dziele J. W. Goethego „Faust”, miał „obłąkać” jakiegoś żołnierza, na wyraźny rozkaz Szatana, jest „echem” wszelkich działań Kordiana;

3. Kompozycja dramatu i problematyka jego poszczególnych części

Kompozycja „Kordiana”:

- ★ Przygotowanie - diabły i czarownice tworzą dowódców powstania listopadowego
- ★ Prolog - trzy stanowiska dotyczące roli poezji (mesjanizm, tyrtejska, winkelriedyzm)
- ★ Akt I (3 sceny) - prezentuje młodość Kordiana
- ★ Akt II - podróże Kordiana, których celem jest odnalezienie sensu życia
- ★ Akt III (10 scen) - prezentacja działalności konspiracyjnej

Problematyka „Kordiana”:

- ★ polemika z koncepcją mesjanizmu
- ★ rola poezji i poety
- ★ powstanie listopadowe
- ★ koncepcja narodu polskiego, krytyka społeczeństwa
- ★ obraz Europy
- ★ biografia bohatera romantycznego

4. Charakterystyka Kordiana w akcie I

- Kordian wspomina młodego człowieka, który popełnił samobójstwo. Jest w **pośępnym nastroju, rozważa o śmierci**. Jest **rozbity i pozbawiony nadziei**. Porównuje swój stan do jesieni, podczas której wszystko wokół umiera. **Nie potrafi znaleźć celu życia**.
- Weltschmerz, smutek, melancholia
- Bohater czuje się związany emocjonalnie z naturą - "Ten staw odbite niebo w sobie czuję". Porównuje swoje stany emocjonalne z przyrodą, szuka w niej ich odzwierciedlenia.
- Kordian **jest nieszczęśliwie zakochany**: "jam się w miłość nieszczęsną całym sercem wsączył" - jego nieodwzajemnione uczucie jest jedną z przyczyn jego stanu.
- Jest **znudzony**, popadł w "egzystencjalną nudę".
- Z nudów wysłuchuje historii sługi Grzegorza. Opowieść o Kazimierzu, wywiera na chłopcu wrażenie, **zaczyna kiełkować w nim chęć buntu**, jest pełen podziwu dla patriotycznej postawy Kazimierza.
- Zaraz przed spotkaniem z Laurą Kordian **jest gotowy do zmiany**. Planuje porzucić miłość dla walki o wolność ojczyzny. "Zapomina" jednak o tych planach w chwili, gdy ponownie widzi kochankę.
- Kordian **jest przez Laurę traktowany z dystansem** (dziewczyna jest starsza, ma chłodne podejście do stanów psychicznych Kordiana), co **pogłębia jego samotność**,
- Rozważa samobójstwo, w wierszu dla Laury pisze "zza grobu". Śmierć jest wszechobecna w jego myślach.
- Kordian Akcie I jest **samotny i zagubiony**.

5. Interpretacja imienia tytułowego bohatera

- Łac. cor, cordis oznacza serce. Zgodnie z tym znaczeniem Kordian jest człowiekiem o wrażliwym sercu, kierującym się sercem, **„dającym serce”**.
- Odpowiedź na bohatera Dziadów "Konrada"

6. Funkcja opowieści Grzegorza:

- Bajka „O Janku co psom szył buty” – uczciwą pracą, lojalnością i pójściem na kompromisy można zapewnić sobie dostatni byt. Jest to jeden z modeli wychowywania młodych ludzi w zaborach, do którego dosyć ironicznie odnosi się Słowacki.
- Historia o wyprawie napoleońskiej do Egiptu – ma uświadomić Kordianowi istotę i znaczenie walki. Podkreśla również dużą moc wiary w zwycięstwo. Historia starego sługi przynosi jednak odwrotny efekt. Kordian czuje się niezdolny do wielkich czynów. Ma wyrzuty sumienia z powodu swojej bierności i tym bardziej nie dostrzega sensu swojego życia.
- Opowieść o Kazimierzu – polski oficer, który samotnie próbuje pokonać wroga jest inspiracją do dalszego życia Kordiana. Bohater zaczął wierzyć w sens buntu i jednostkowej walki z wrogiem. Kordian szybko jednak dostrzegł rozdźwięk między myślą a czynami i ponownie hamletyzuje: „*Żyć? albowi nie żyć?*”. Postanawia jednak działać - przypiąć u ramion „nowe skrzydła” i wyruszyć na poszukiwanie „nowych dróg”

7. Cechy bohatera werterowskiego w kreacji Kordiana

- nieodwzajemniona miłość do Laury jako źródło rozpacz
- autoanaliza, rozważania, refleksje o sensie życia i samym życiu
- Nuda, samotność i wszechogarniająca pustka
- emocjonalność
- miłuje przyrodę, jest marzycielem
- poszukuje w świecie poezji i przyrody oderwania od bólu istnienia
- indywidualizm, bunt przeciw społeczeństwu, sytuacji w której się znajduje
- przeświadczenie o bezsensie życia

8. Funkcja podróży Kordiana po Europie

Grand Tour Kordiana po Europie

➤ England:

- a) W James Park w Londynie chciałby zapomnieć o próbie samobójczej (zmazać znamię Kaina). Widząc załamanego człowieka, błędnie z autopsji definiuje go jako nieszczęśliwego kochanka, lecz jest to dłużnik. Dozorca parku stwierdza, że PIENIĄDZ to potęga.
- b) Na białej, kredowej skale, w nadmorskim miasteczku Dover, czyta „Króla Leara” Szekspira. Konkluduje, iż poezja jest kurwa nierealna i nie przystaje do rzeczywistości.

➤ Italia:

- a) Mieszkańcy tych miejsc należą do burżuazji, sądząc po drogich dekoracjach i pięknie Natury.
- b) Wyznaje miłość Wiolettce oraz wyraża skalę uczucia, idealizując swą ukochaną. Stanowi też to próbę przypodobania się niej.
- c) Podstępnie pozoruje swoją personę, na dłużnika (niby przegrał brylanty w karty), weryfikując, czy jego luba jest wyłącznie łasa na jego majątek.
- d) Ironia romantyczna - lekceważy Wiolettę.

9. Rozmowa Kordiana z Papieżem (Dawid)

➤ Watykan:

- a) Dwuznaczność Papieża- wita Kordiana jako potomka Sobieskich. Może to być hołdem wobec odsieczy wiedeńskiej. Z drugiej strony słowo „potomek” sugeruje klęskę Narodu Polskiego.
- b) Papież, poprawny politycznie, zabrania buntu Polakom pod groźbą klątwy. Proponuje w zamian modlitwy.
- c) Wtrącenia papugi są satyryczne. Jednocześnie lekceważą sytuację Polski i postawę Papieża.

10. Próba autokreacji bohatera w monologu na szczycie Mont Blanc (Dawid)

- Monolog na Mont Blanc jest wywoływaniem i definiowaniem własnego „Ja”. Jest to model psychologiczny, pełen tajemniczości i dynamiczności. Raz się identyfikuje jako anioł, a innym razem jako duch. Punkt kulminacyjny jego rozważań stanowią góry; Mont Blanc oraz wyobrażony podczas czytania szczyt z „Króla Leara”.
- Uwydatnione jest wtedy dążenie do osiągnięcia nieskończoności, odnalezienie prawdy wewnętrznej oraz obiektywnego spojrzenia na przyszłość. Zauważa, że jest indywidualistą, nieprzestrzegającym konwenansów, warunkuje to swoim patriotyzmem. Uważa, że różni się do społeczeństwa różnymi, wyznawanymi

wartościami moralnymi. Następnie wnioskuje z tego faktu swoją potęgę oraz wyrazistość wewnętrznego „Ja”. Oczekuje na „gwiazdę przyszłości” od Boga, która umożliwi mu wykorzystanie swoich atutów w walce wyzwoleniczej o Polskę. Problem stanowi dla niego głęboka uczuciowość i boi się potencjalnej porażki. Z powodu tego, nie jest w stanie podjąć decyzji. Na koniec stwierdza, że Polska Winkelriedem narodów i rzuca się na chmurę.

11. Metaforyczne znaczenie Winkelrieda

- ★ Arnold Winkelried był XIV-wiecznym szwajcarskim bohaterem narodowym, który w walce przeciwko Austriakom, w czasie decydującej bitwy pod Sempach (rok 1386) skierował na siebie włócznie wrogów. Zginął, lecz przez swój bohaterski czyn spowodował wyrwę w szeregach nieprzyjaciela i przechylił tym samym szalę zwycięstwa na stronę Szwajcarów. Umożliwiło to kontratak szwajcarskiej armii i ostatecznie pokonanie Austriaków.
- ★ Według idei „Polski Winkelrieda narodów” Polacy przyczyniają się do wyzwolenia innych narodów, a w przyszłości sami odzyskają wolność. Polacy mają się poświęcić dla ojczyzny, aby inne narody oraz Polacy w przyszłości mieli lepiej i dzięki naszym walkom i naszemu oddaniu nikt inny nie musiał walczyć.

12. Interpretacja pieśń Nieznajomego – nieznajomy śpiewa by lud pograżył się w bierności (pijaństwie) i zaprzestał prób walki o niepodległość, gdy tymczasem pewna grupa weźmie odwet na zaborcy.

13. Interpretacja funkcji miejsca spotkania spiskowych

- Spotkanie spiskowców odbywa się w lochu kościoła św. Jana. Szyldwach pilnuje, aby każdy wchodzący do lochów znał hasło. Uczestnicy spotkania są ubrani w maski, Szyldwach sprawdza czy znają hasło. Teatralizacja tego spotkania ma nadać mu charakter komiczny.

14. Zabiegi manipulacyjne w przemowie Kordiana do spiskowych:

- Porównanie cara do dżumy, która niszczy Polskę
- Nawiązanie do wielkości Rzeczypospolitej Obojga Narodów – „Kraj nasz dawny widzę [...] Kraj młody, oba kwiaty na jednej łodydze, Jako dwie róże barwą różne w jednym krzewie.”
- Kordian porównuje sytuację Polski do buntu mitologicznych Tytanów. Mimo przegranej, Tytani (zwłaszcza Prometeusz) zapoczątkowali nowy ład na ziemi.
- Ogólnie Kordian stara się działać na wyobraźnię odbiorców poprzez przypominanie o potędze dawnej polski, czy też porównywanie obecnej sytuacji do kontekstów mitologicznych lub innych wydarzeń historycznych.

15. Funkcja Strachu i Imaginacji w drodze Kordiana do komnaty cara

- Kordian stacza dramatyczną walkę ze Strachem oraz Imaginacją. Czuje obowiązek moralny, ale instynkt każe mu ocalić życie. Pod drzwiami sypialni cara pada zemdlony, wyczerpawszy swe siły.

16. Rozmowa Kordiana z Doktorem w zakładzie dla obłąkanych

- Początkowo Kordian myśli, że Doktor jest kimś z jego rodziny, kto przyszedł go odwiedzić. Doktor przedstawia się jako "zapaleniec", co zadziwia Kordiana. Diabeł prosi Kordiana, żeby się skupił, każe mu walczyć z gorączką.
- Gdy Kordian wspomina, że zna zkąś Doktora, ten odpowiada, że podczas próby zamachu wychodził z komnaty cesarza podlewając kwiaty.
- Bohater prosi diabła o modlitwę, na co ten odpowiada, że zna tylko modlitwę Turecką - "dwurożną".
- Diabeł wypowiada się o według niego nikłej roli poety podczas wojny, która ma być pretekstem, "treścią do poematu".
- Dalej Doktor przekręca treść starego testamentu, mówi o botanice, o swoim nowo odkrytym wyhodowanym ziele. Diabeł prezentuje swoją wersję stworzenia świata. Na te niezgodności z biblią Kordian mówi - "łżysz, podły!". Słowa szatana stają się dla niego szumem, który napełnia jego uszy.
- Diabeł woła dwóch wariatów, mówiąc, że i oni cierpią teraz za naród. Pierwszy uważa, że jest krzyżem, do którego został przybity Jezus (co pozwala Szatanowi na wykpienie idei ofiary), drugi sądzi, że podtrzymuje sklepienie niebieskie (kpina z oświeceniowej wiary w rozum). Ta konfrontacja ma doprowadzić do ostatecznego moralnego upadku Kordiana i jego wiary w samego siebie. Rozmowę przerywa pojawienie się Wielkiego Księcia.

17. Ironia romantyczna w utworze i jej funkcja – Mimo że w kreacji postaci Kordiana Słowacki wykorzystał wiele elementów własnej biografii to zachował do niego ironiczny dystans. Krytycznie i z rezerwą ukazał na przykład miłosną egzaltację Kordiana do Laury oraz jego naiwność w stosunku do Włoszki. Ironiczny dystans najmocniej dochodzi do głosu w akcie III. Na przykład w scenie w szpitalu dla obłąkanych cyniczny doktor szydzi z próbujących nadać sens narodowej tragedii oraz idealistów poświęcających się dla dobra ludzkości – Kordian nazywa ich wariatami, ale sam przecież przyjmuje taką postawę. W scenie przed pokojem cara mamy spory dysonans między tym jaki pewny siebie był Kordian podczas monologu na Mont Blanc i podczas dyskusji ze spiskowcami, a tym jaki jest teraz gdy ma zabić cara.